

Židovské pověsti Jihozápadních Čech

Ondřej Fibich spojil převážnou část svého života s jihem Čech. Zde nacházel inspiraci nejen k veršům, ale svými texty se obrátil i k pohádkám., pověstem a starobylostem míst, která ho v jeho krajině zaujala. Z porůznu roztroušených zdrojů tak shromáždil i texty, které upomínají na židovskou minulost v této části země.

Zvláštnosti historického vývoje od konce 15. století přivedly židy v Čechách – na rozdíl od Moravy – z větších městských osídlení do venkovských obcí. Po několik dalších století se zde v područí vrchnosti věnovali obchodu, zprostředkovatelské a vlastní výrobní činnosti., někteří též finančnictví.

Texty shromážděné v tomto souboru odkazují nejdále do poloviny 19. století, kdy již – počínaje josefínskými reformami na konci století předcházejícího – byli židé namnoze zbaveni nejtěžších omezení a od prosince 1867 se pak těšili plné rovnoprávnosti. I z této pozdější doby, předválečná desetiletí 20. století nevyjímaje, však autorem sebrané a jím do strohosti dovedené zápisy svědčí o nesamozřejmosti židovské přítomnosti ve světě, který české židy obklopoval. Vždyť jsou tu nahlížené předsudečně, tu mysteriózně. Jsou to většinou texty traktující židy zvnějšku, více očima těch, mezi nimiž žili, než texty přinášející autentickou židovskou slovesnost. I takové vzácné však Ondřej Fibich objevil a ve svém souboru zpracoval.

Židovský folklór má v české literatuře svou autonomní tradici spjatou především s golemovskými motivy sahajícími k J. Sládkovi, J. Vrchlickému, J. J. Kolárovi, V. V. Tomkovi či A. Jiráskovi. Regionálně noho starších literárních dokladů publikování není. Tím cennější je každá kniha, která vrací do paměti ty, na něž by jinak bylo zapomenuto.

Leo Pavlát, ředitel Židovského muzea v Praze a rodinný přítel spisovatele Ondřeje Fibicha

Chytrý Abrům

V Rabí, tam kde se říkalo V Židovnách, zůstával Žid Abrahám, kterému jinak neřekli než Abrům. Ten po vsích sbíral staré hadry, za ně platil nitěmi, jehlami či náprstky. Pro krejcar by si dal koleno vrtat, ale prohrál jich plno v kartách. Kdykoliv byl v bojanovické hospodě, hned zasedl a vášnivě hrál. Pravidelně se vracíval až v noci, a tak se mu jednou přihodil nemilý zážitek. Jde podél hřbitova, když tu uslyšel přes zeď žalobný hlas: „Abrům!“ Chtěl se tedy vyhnout, ale to už stála na zdi postava a vyčítavě volala: „Abrům, Abrům!“ Žid to setkání odstonal, ale karet se nevzdal. Lišácky pak chodil z karet za světla, nebo dokonce až druhý den ráno!

Sušické listy R III, Č 43 1920

Rabínův pramen

Jednou přišlo císařské nařízení, že se židé musejí vystěhovat z měst. Také ze Sušice se vydal průvod souvěrců na strastiplnou cestu. Nesli s sebou své skrovné majetky a byli rádi, že jsou naživu. Vedl je starý rabín, který se těžce opíral o hůl. Pomalu se vlekli jeho lidé strmými cestami. Když došli na dohled vsi zvané Podmokly, rabínovi došly síly. Svezl se k zemi a ještě, než odešel z tohoto slzavého světa, zašeptal: „Zde se usadíte a postavíte dům modlitby, pochválen buď Hospodin.“ Když uctivě zvedali jeho mrtvé tělo, z místa, kde ležel, vytryskl osvěžující pramen. Židé vyplnili přání svého rabína a dobře udělali. Zde, vysoko v kopcích, už jim nic nehrozilo.

V. Tomek, Šumavské pověsti lidu českého, 1927

Zlatý ptáček na synagoze

Na samotě Klus u Strpí žil kdysi Vít Kudlička, který uměl létat. To jednou letěl do Vodňan, ale porouchala se mu křídla a on se v poslední chvíli zachytil na okně zdejší synagogy. Židé zrovna slavili svátek Dlouhého dne, a tak po počátečním překvapení uvítali letce jako Mesiáše. Pomohli mu dolů a vystrojili Kudličkovi náramnou hostinu. Na ní ho obdařili slavnostním titulem Zlatý ptáček.

Milan Pokorný, Za tajemstvím zázračných studánek 2000

Více pověstí na <https://povesti.knih-pt.cz/obsah/kategorie/9>